

1. Obiekt

DOM MIESZKALNY KAMIENICA "POD KARPIEM SZARYM"
/"Zajdliczowska", "Laskiewiczowska", "Toriansowska", "Dom Wenecki"

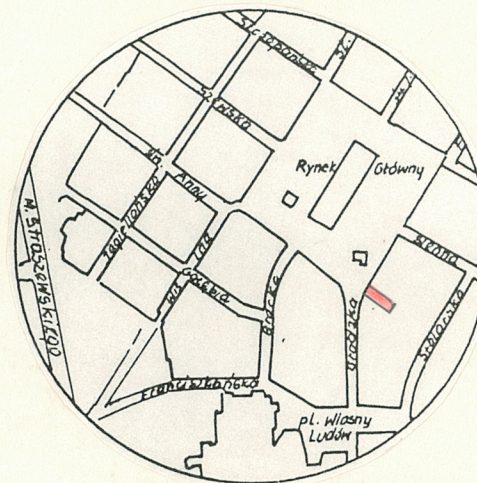
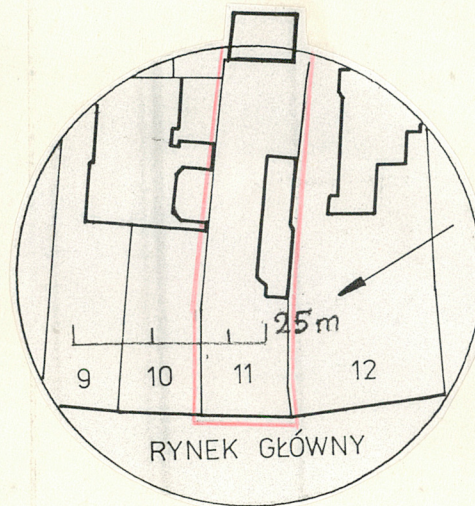
2. Czas powstania

XIII/XIV w.
1 poł. XIV w.
2 poł. XIV w.
XVI/XVII w.
1788
1.30-te XIX w.
1913-14

3. Miejscowość

KRAKÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Rynek Główny 11

nr hipoteczny 309

5. Przynależność administracyjna

województwo

Dz. Śródmieście/Stare Miasto/
gmina

6. Poprzed te nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo Dz. Stare Miasto

powiat

8. Właściciel i jego adres

mieszkańcy, punkty usługowe,
punkt gastronomiczny, galeria
dział sztuki, biura

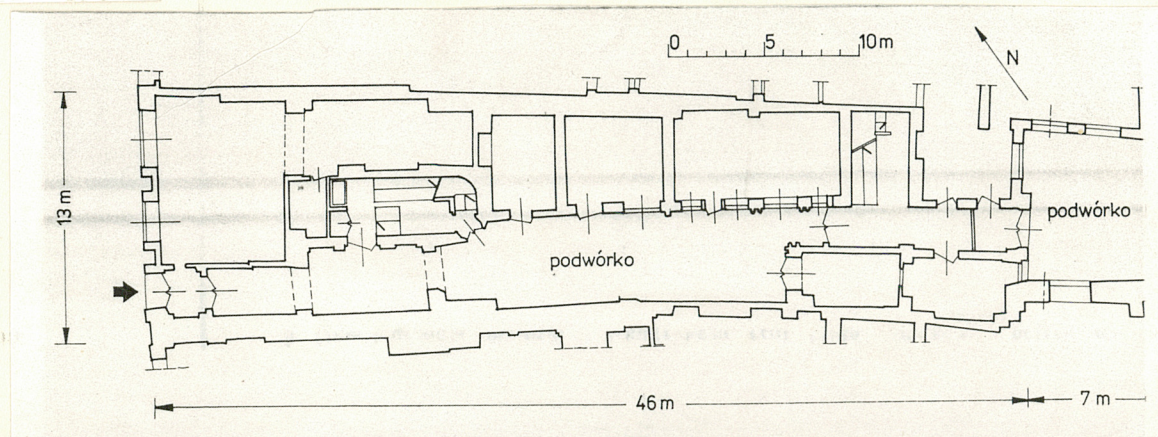
9. Użytkownik i jego adres

Paweł Spierer, Szwecja
Maria Śliwa, Kraków, Rynek
Główny 11

10. Rejestr zabytków

Nr A-718

data 8 XII 1987

2. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Działka posesji ma typowe wymiary średniowiecznej półkuryjnej parceli krakowskiej, pogłębionej o aneks równy 1/10 jej głębokości (zjawisko charakterystyczne dla parcel przyrynkowych) ale jej pierwotna zabudowa nie miała analogii w krakowskim budownictwie mieszkalnym okresu średniowiecza. Brak badań architektonicznych utrudnia interpretację rozwoju zabudowy w tym okresie. Budynek frontowy, który jako murowany powstał zapewne w 1 poł. XIV w., prawdopodobnie nigdy nie otrzymał drugiego traktu. Jego rolę w pewnym sensie pełniła oficyna boczna, która miała głębokość normalnego traktu tylnego. W 2 poł. XIV budynek frontowy przebudowano, przystawiając m.in. przedproże. W okresie nowożytności powstały dwie oficyny tylne (jedna za drugą, co też jest osobliwością), powiązane drugą oficyną boczną. Prawdopodobnie na przełomie XVI i XVII w. budynek frontowy przebudowano; otrzymał dach pogrążony i attykę. Zmiany w XVII i XVIII w. nieznane. W 1788 gruntowna przebudowa zabudowy. W 1.30-tych XIX w. przebudowa klasycystyczna. W 1. 1913-14 arch. Władysław Siódma, po całkowitym wyburzeniu nadziemnej części zabudowy, wzniósł nowy dom, nawiązujący w ogólnych zarysach do układu d. budynku frontowego i oficyn, jednakże stanowiący jednorodną, wieloskrzydłową całość. Fasada budynku jest pastiszowym powtórzeniem fasady klasycystycznej, artykulacja i

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Posesja położona jest w bloku zabudowy ograniczonym wsch. pierzeją Rynku Gł. (od zach.), ul. Grodzką (od pd.-zach.), pl. Dominikańskim (od pd.), ul. Stolarską (od wsch.) i ul. Sienną (od pn.). Od zach. posesja współtworzy linię regulacyjną Rynku, od pn. przytyka do realności Rynek Gł. 10, od wsch. i pn.-wsch. do realności przy ul. Stolarskiej 5 i od pd. do posesji Rynek Gł. 12. Powierzchnię działki w 4/5 zajmuje rozczłonkowany budynek mieszkalny, na który składa się część frontowa w zach. części działki, skrzydło pn. wzdłuż pn. muru granicznego i skrzydło tylne we wsch. części posesji. Niezabudowane pozostaje niewielkie prostokątne, wydłużone podwórze w pd. części działki. Podwórze o nawierzchni asfaltowej ograniczone jest tylną elewacją części frontowej budynku (od zach.), elewacjami skrzydła pn. (od pn.) i wsch. (od wsch.) oraz murem granicznym (od pd.), który jest murem oficyny domu nr 12.

Materiał, konstrukcja, technika. Murowany z cegły, z użyciem ciosów kamiennych (w strefie parteru). Dekoracje elewacji wykonane ze stiuku. Mury odwodowe piwnic średniowieczne (XIV w.); kondygnacji naziemnych z 1. 1913-14. Wszystkie pomieszczenia kryte sufitami. Na parterze w sieni, częściowo zniszczona posadzka z płytek ceramicznych układających się w kwiatowy wzór; w przedsionku lastrico. W pomieszczeniu frontowym parteru płyty kamienne. W pomieszczeniach parterowych w skrzydłach bocznych najczęściej posadzki lastrikowe. Na wyższych kondygnacjach parkiety. W sieni, po stronie pn. lastrikowe schody wiodące do klatki schodowej.

Klatka schodowa główna, wspólna dla budynku frontowego i skrzydła bocznego pn. znajduje się w tylnym traktcie budynku frontowego. Konstrukcja klatki schodowej żelbetowa, schody 2-biegowe, stopnie kamienne, podesty i spoczniki wyłożone płytkami ceramicznymi; balustrada metalowa z drewnianą poręczą. Oświetlona oknami umieszczonymi w pd.-wsch. ścianie. Druga klatka schodowa w oficynie tylnej. Drzwi w większości płycinowe; w przejściu z przedsionka do sieni 2-skrzydłowe, częściowo oszklone; z sieni do klatki schodowej 1-skrzydłowe, wahadłowe, częściowo oszklone. W większości pomieszczeń parteru drzwi wymienione na nowe, w części w metalowych ramach. Na wyższych kondygnacjach 1- lub 2-skrzydłowe płycinowe. Okna o zróżnicowanych wymiarach i kształtach.

Budynek posiada instalację wodną, gazową i prąd elektryczny.

Rzut. Budynek frontowy na planie wydłużonego prostokąta, 2-traktowy. Od pn.-wsch. przytyka do niego, funkcjonalnie z nim związany, 1-traktowy budynek skrzydła bocznego pd., z którym z kolei komunikuje się 3-traktowe skrzydło tylne. W skrzydle frontowym na parterze po stronie pd. przelotowa sień, zaś w tylnym traktcie po stronie pn. klatka schodowa. Druga klatka schodowa w zach. traktcie skrzydła tylnego po stronie pn.

Pomieszczenia parteru dostępne z Rynku, sieni, podwórza. Wyższych kondygnacji z obu klatek schodowych. Pomieszczenia I p. skrzydła frontowego i bocznego, a także I-III p. skrzydła bocznego i tylnego skomunikowane są również za pośrednictwem balkonów zawieszonych na elewacjach. W wyniku przebudów skrzydło tylne posiada wtórnie przebite połączenie z oficyną tylną posesji Rynek Gł. 10.

Kubatura 6264 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 1740 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno-gospodarcze /XIII-XXw.-kamienica mieszczańska, od XVII w. także dom czynszowy/	17. Urzyczkowanie obecne mieszkalno-usługowe /parter: galeria sztuki, punkty usługowe m.in. optyk, punkt gastronomiczny, II-IVp.: mieszkania/
Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja ok.1963 ok.1980 przygotowania do przebudowy budynku na gmach pocztowy /przedsięwzięcie nie zrealizowane/		Budynek w dobrym stanie technicznym, nie wymaga większych prac, z wyjątkiem wymiany instalacji. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

(Wybór)

Akta wiertelnicze (Revisiones quart.: akta rękopiśmienne ne władz budowlanych), Archiwum Państwowe w Krakowie, nr kat.1378 (1631, 1634), 1379 (1658), 1383 (1690, 1691, 1693), 1394 (1779)

Akta Budownictwa Miejskiego (plany archiwalne), APK, Dz.I, 1.spis.50

K.Richter, Kadaster miasta Krakowa ..., 1862, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, sygn.R.413

22. Bibliografia

M.Jarosławiecka-Gasiorowska, Architektura neoklasyczna w Krakowie (RK t.XXIV, 1933)

F.Klein, Stary Kraków (RK t.XVII, 1916)

J.L(ouis), Przechadzka kronikarza po Rynku krakowskim, Kraków 1890

Dokumentacje

K.Nowacka, Z.Kosarska, A.Kuder, Studium konserwatorskie bloku nr 25, mps MBP Kraków 1973

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

(Wybór)

Powrót spod Racławic, gwasz M.Stachowicza z 1796, MHMK

Widok domów nr 8, 9,10,11 w Rynku Gł., fot.firmy J.Kris-gera, PIK 7205

Sień domu przy Rynku Gł.11, rys.oł.F.Turka, 1910,APK, nr inw.99

Fasada kamienicy przy Rynku Gł.11, kl.fot., A.Pawli-kowski, 1913, MUJ 1439 Kr.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Waldemar Komorowski, Iwona Kęder V 1993

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Ewa Grochowska V 1993

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Jacek Szkolnicki V 1993

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów zbiory autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

2 wkładki

1. Miejscowość KRAKÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY, KAMIENICA "POD KARPIEM SZARYM"	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. punktu 12, 13
<p>12. dekoracja elewacji podworcowej wykazuje związki z wenecką architekturą renesansową /aluzja do historii kamienicy/.</p> <p>Właściciele posesji w okresie średniowiecza nieznani. W XVI w. należała do weneckiej rodziny Alantse /stąd tradycja iż była siedzibą posła Rzeczypospolitej Weneckiej; "Dom Wenecki"/. W XVII w. należała do Zajdliców i Pernusów /"Zajdliczowska"§. W k.XVII w. została własnością Laskiewiczów /"Laskiewiczowska", równolegle używana nazwa "Pod Karpiem" (Szarym)"/. Od poł. XVIII była własnością Torianich. W XIX w. należała do kupieckich rodzin, m.in. Wasserabów.</p> <p>13. <u>Bryła.</u> Rozczłonkowany 3-skrzydłowy budynek. Skrzydło frontowe zajmuje zach. część działki, boczne pn. i tylne wsch. Wszystkie trzy otaczają /od zach., pn. i wsch./ podwórze. Skrzydła frontowe i boczne 5-kondygnacyjne, tylne 6-kondygnacyjne.</p> <p><u>Elewacje.</u> Fasada. Mieści się w linii ciągłej zabudowy wsch. pierzei Rynku Gł. 5-kondygnacyjny, 3-osiowa, symetryczna, tynkowana, zwieńczona ścianką kolankową imitującą attykę. Parter opłocowany płytami kamiennymi i oddzielony od I p. gzymsem. Na parterze 3 prostokątne otwory: w osi pn. i środkowej witryny sklepowe wypełnione współczesnymi, metalowymi ramami, w osi pd. wejście do sieni z nową stolarką oraz metalową, ażurową, współczesną bramą. Na wyższych kondygnacjach po 3 okna. Na I p. okna prostokątne, trójdzielne, umieszczone w płytkich wnękach utworzonych przez podziały pionowe /elementy przypominające zdwojone lizeny na cokołach/ oraz poziome /listwa nad oknami/ fasady. Parapety okien w linii gzymsu oddzielające parter od I p. Płaski, szeroki gzyms, pas z dekoracją płycinową i drugi, wąski gzyms profilowany oddziela też I p. od II. Na II i III p., wspólne dla obu, pionowe podziały ramowe, ujmujące we wspólną płycinę okna w poszczególnych osiach. Wszystkie okna prostokątne, 4-polowe, ze śłemeniem w 2/3 wysokości. Na II p. w profilowanym obramieniu, z dekoracyjnym nadokiennikiem w postaci elementu roślinno-geometrycznego i płycinowym podokiennikiem; w środkowej osi drzwi balkonowe i balkon wsparty na konsolach z murem, w części tralkową balustradą. Okna III p. w profilowanych obramieniach, z gzymsami parapetowymi. Nad oknami III p. dekoracja w postaci pasa ornamentu roślinnego z kartuszem pośrodku. Okna IV p. prostokątne, 4-polowe, ze śłemeniem w 2/3 wysokości, ujęte w profilowane obramienia. Fasadę zamyka od góry belkowanie z wydatnym gzymsem na kroksztynach i ścianka attykowa, pełna, mająca w bocznych osiach po jednym, owalnym okienku, w środkowej ozdobny kartusz.</p> <p><u>Elewacja tylna skrzydła frontowego.</u> 6-kondygnacyjna, tynkowana, zamknięta od góry gzymsem, 1-osiowa. Na parterze ostrołukowe, profilowane przejścia do sieni. Na I p. okno prostokątne, 4-polowe i drzwi z nadświetleniem w profilowanych obramieniach. Na elewacji na I p. zawieszony ganek z metalową balustradą, który</p>		

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Keder, V 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

biegnie dalej obok elewacji klatki schodowej i na elewacji zach. części skrzydła bocznego. Na II p. duże, prostokątne, 6-polowe okno w profilowanym obramieniu, z gzymsem nadokiennym oraz blaszanym parapetem. Podobne okno, bez gzymsu nadokiennego, za to z gzymsem pod oknem na III p. Na IV p. okno prostokątne, 4-polowe w opasce. Na V p. okno prostokątne, bez obramienia, do 2/3 wysokości zabezpieczone kratą. Elewacja klatki schodowej. W pd.-zach. narożniku, pomiędzy elewacją tylną skrzydła frontowego a elewacją skrzydła bocznego półkoliście wygięta elewacja klatki schodowej, 6-kondygnacyjna, tynkowana, 1-osiova, zwieńczona gzymsem. Na parterze prostokątne, płycinowe, 2-skrzydłowe drzwi, częściowo przeszkłone, z nadświetlem. Na piętrach I-IV po 2 wąskie, półkoliście zamknięte okienka, z których jedno wyższe, drugie niższe, przedzielone kolumną z liściastym kapitelem. Okno V p. okrągłe, w profilowanym obramieniu. Elewacja na wysokości I p. częściowo przesłonięta zawieszonym równolegle do niej (ale w pewnej odległości) balkonem komunikującym skrzydło frontowe z bocznym.

Elewacja skrzydła bocznego (pd.). 5-kondygnacyjna, tynkowana, 4-osiova, zamknięta od góry gzymsem. Na parterze rozczłonkowana arkadami o półkolistych, profilowanych łukach opartych na parach kompozytowych pilast-rów. W dwóch zach. osiach ślepe arkady, w dwóch wsch. znajdują się sprzężone z wejściami witryny sklepowe. Nad pilastrami, a pomiędzy łukami arkad tonda z płaskorzeźbionymi popiersiami. Parter oddzielony od I p. gzymsem. Na I p. w dwóch osiach od zach. po parze ostrołukowych okien rozdzielonych pilastrem. W 3 osi od zach. podobnie, z tym, że w miejscu jednego okna jest wyjście na balkon. W 4 osi jedno okno.

Na II p. w dwóch osiach od zach. po jednym dużym, 6-polowym oknie rozdzielonym pionowymi słupkami i ujętym w profilowane obramienie. Nad oknami gzymsy, zaś poniżej, w linii gzymsu parapetowego biegnie gzyms przez całą szerokość elewacji. Podokienniki w formie pasów ornamentalnych (maska i ornament roślinny). W 3 osi od zach. prostokątne, 4-polowe okno i wyjście na balkon w profilowanych obramieniach, w 4 jeden prostokątny otwór. Na III p. w dwóch osiach od zach. prostokątne okna 3-polowe w płytkich wnękach z płycinowymi, płytkami podokiennikami. 3 i 4 oś rozwiązane analogicznie do tych samych osi na II p.

Na IV p. we wszystkich osiach prostokątne, 4-polowe okna. Wyżej w każdej osi po jednym okienku strychowym. Elewacja skrzydła tylnego (zach.). 5-kondygnacyjna, tynkowana, 2-osiova, zamknięta od góry gzymsem. Po-dział parteru oraz wykrój, wielkość i dekoracja okien pd. osi analogiczne do rozczłonkowania parteru oraz okien w dwóch zach. osiach elewacji skrzydła bocznego. W pn. osi elewacji skrzydła tylnego na piętrach I-III prostokątne, częściowo przeszkłone drzwi z nadświetlami prowadzące na balkony. Na IV p. prostokątne, mniejsze okno. W narożniku pn.-wsch. na I-III p. balkony, zawieszone częściowo na elewacji skrzydła bocz-nego, częściowo na elewacji skrzydła tylnego, komunikujące obie części budynku.

Mur graniczny (mur oficyny domu nr 12) zamyka podwórze od pd. W części wsch. zwieńczony jest wystającym daszkiem, sięga do wysokości III p., z uskokiem na poziomie III p. krytym dachówką. W części zach. wyższy, sięgający V p. z kilkoma, nieregularnie rozmieszczonymi uskokami krytymi dachówką, a wyżej z blaszanymi okapami. We wnęce na wysokości I p. wmurowana płaskorzeźba - ryba.

Wnętrza i wyposażenie. Mury piwnic średniowieczne. Wszystkie elementy zabytkowe w naziemnej partii budynku pochodzą z czasu jego budowy w l. 1913-14. Zachowała się nieomal w całości (z wyjątkiem pomieszczeń parte-rowych) stolarka okienna i drzwiowa. Przetrwały też niektóre elementy wystroju: stiukowa, płycinowa, wzbogacona rozetami dekoracja sufitowego stropu sieni, pilastry i medaliony arkad elewacji podwórzowych, pilastry i kolumny międzyokienne w elewacjach podwórzowych.

1. Miejscowość KRAKÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY, KAMIENICA "POD KARPIEM SZARYM"	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. punktu 20, 23
--------------------------	---	--

20. istniejących), sztukaterią oraz stolarkę.

- należy wprowadzić stolarkę w arkady na parterze elewacji podworcowej, wzorując się na pierwotnej należy przywrócić pierwotną stolarkę okienną i drzwiową w miejscach, gdzie uległa ona zmianie lub likwidacji (zwłaszcza w drugiej klatce schodowej)
  - należy odnowić wszystkie istniejące elementy zabytkowe
- Wyjątek należy uczynić dla parterowej części fasady, pochodzącej z okresu międzywojennego, utrzymując formy otworów okiennych, stolarkę w nich osadzoną, kratę w wejściu do sieni oraz oblicówkę z płyt kamiennych. Przeprowadzić badania architektoniczne zachowanych reliktyw starszej zabudowy (w piwnicach). Zmienić nawierzchnię podwórka, usuwając wylewkę betonową i wprowadzając bruk ew. kostki betonowe (zalecanie połączenie tych materiałów)

Na pd. murze granicznym założyć treliaz dla roślin pnących.

23. Kamienice przy Rynku Gł. 10 i 11, widok pd.-zach., fot., APK Zb.Ikon. A V/885

Rysunek inwentaryzacyjny płaskorzeźby z lwem św, Marka, Alfred Römer, Muzeum Narodowe w Krakowie, nr inw. III-r.a.5457

Kartografia (wybór)

Plan zabudowy Rynku krakowskiego z 1787 r., D.Pucek (wg S.Tomkowicz, Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów ... Biblioteka Krakowska, nr 63-64, Kraków 1926)

Plan Krakowa, tzw.Senacki, 1802-08, I.Enderle (wg Plan miasta Krakowa..., wyd. H.Müh, Kraków 1959)

Plan katastralny Krakowa, 1848, APK, sygn. I-8

Plan sytuacyjny i niwelacyjny miasta Krakowa z 1878, W.Konarzewski, MHMK, sygn.44/VIIIa

Waldemar Komorowski, Iwona Kęder, V 1933

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

